

ԶՕ ՀԵՒ

ՊԵՐԻՏԵՆԻ ՏԵՂԵՐՈՒ

ԸՏԻՏ 12

1855

16 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԻՐՔԵՆ ՈՒ ԹՎԻՊԻԷՆԻՆ ԸՍԵՍԸ

ՊԵՐՆ սէլամէթի իջին թէնին մանի օլմաղա գա-
տըր օլաճադ գուլվէթինի գըրմադ մերամլալա իհ-
տաս վէ ճէմի քրիստոնեակարըն իջնտէ մաղ-
պուլ կէօրիւնիւղ ապալխարան տէմէյիլէ թանըլան ա-
մէլէրէ վաղըթ պէ վաղըթ տիւլմանլար գուհր էտիպ-
դէյլէ ամէլէրինէ իշէ ետրամաղ վէ զէվզէկիք նէ-
վինտէ հալէր օլտուղունու գանտըրմաղա չալըլան զաթ-
լէր չըգմըլ տըր . վէ պուլղարըն նամըլ ատէմէր օլ-
տուղլարընը՝ էթտիքլէրի զայրէթ ու հիմմէթ նէ ի-
ջին օլտուղունու տիւլլունէնլէր դօլայ աննայա պիլի-
լէր : Ալլթէր պունլարըն սըրասընտա տըր . վէ զանն
էտէր քի՝ քրիստոնեակար ապալխարանք չէքէրլէր սէ ,
Վրիստոտուն խաչա չըգմասըլա պիլիմ՝ իջին գազան-
տըղը լյաղաթը կէթիլիք սայմայըլ քէնտի ամէլէրիլէ
ճէննէթէ լյաղաթ քէսպ էթմէք ումիտիլլէ քէնտիլէ-
րին ճէֆայէ վէրիլլէր : Ալղա Ալլթէր քրիստոնեա-

լըգտա փերվերտէ օլմուշ օլմասըյա վէ պիր վաքթթ
աստուածաբունութիւն տերսի տախի վերմասիյլէ՝ քը
րիստոնեալար մապէյնինտէ պէյլէ պիր էլզէմ մատտէ
իչիւն քրիստոնեալըզն էյրէթաիյի թալիմաթը թէճէհ
հիւլ էթմէք վէ պիր թագըմ սէյլէտիյինի պիւլէղ ճա
հիլէրին եանլը թագըրիլէրինի իւմիւմի քիլսէնին տին
թագըրի զանն էթմէք այըպ նէվինտէ պիր շէյ իտի
վէ չիւնքի ապաշխարանքտան մերամ, Աֆէնտիմիլին
թէնպիհիլէրինի թու թմաղա վէ պիզէ օլան աշգընը
միւտէմ թէֆէքքէլը էթմէյէ մանի օլմասըն տէյի թէ
նին գուտրէթինէ ինգըաղ կէթիրմէք օլտուղունտան,
Դու թէրին վէ Թէվապիսինին պու պապտա ճէմի սէյ
լէտիքլէրի հափանտա սու տէյմէք կիպի օլտուղու ի
չիւն օնլարըս սէյլէշմէյի թէրք էտէրիզ. մատամքի
ճէննէթէ լիյազաթըմըղ նէ՝ իւլտէն դազանմը օլտու
ղունու օնլար տախի պիզիմ կիպի պիլիլէր. եալընըզ
շունտա պիզաէն ֆարգլարը վար տըր քի, պիզ՝ Լաֆէն
տիմիլին ճիհէննէմտէն գուրթարըպ ճէննէթէ նայլլ էթ
մէք իչիւն գան տէօզիւպ էօլմէսինի ինանտըգտան սօն
րա զէվքիմիզէ պադմալը ըզ. քէնտիմիլի ճէֆայէ գօ
մազ հաճէթ տէյիլ տիր. էն սօն ճէննէթ պիզիմ իչիւն
հաղըր տըր տէրլէր. պիզ՝ Լաֆէնտիմիլին թէնպիհիլէր
նի թու թմաղը, վէ պունուն իչիւն գօլալըզ գազան
մազ ֆիքրիյլէ թէնիմիլի ապաշխարանք ճէֆասըյա
ղապթ էթմէյի լսզըմ սայարըզ: Վէ պու պապտէ հան
կըմըզն զիյատէ հազըղ օլտուղու պիր ազ սօնրաճա
հալիյլէ անաշըլաճազ տըր:

Եւագըն վագըթտա պիր թագըմ ֆէյլէսօֆլար ինսա
նըն տիւնհաճա րահաթ կէչինմէսինի հէր պիր շէյտէն
էլլէմ թու թարագ՝ ապաշխարանքը պիւթիւն պիւթիւն

Շէ՛ գտորդմա՛դ մերամբոյա Վրիստոսուն քէնտի քիլիսէ սինէ վերտիյի թալիմաթը տախի քէնտի գըյասլարընա մուաշըգ պիր նէվ մաննա ալթընա սօգմուշ տուրլար : Պուշլարըն պիրիսի՝ Լա՛մէ Մարդէն , էվլապ սահկէ Գապընլարըն Լիւրպիէ-ի իսսիյէ նէշր ու թապ էթտիյի քիթապըն սայեսինտե պազըլարըն ինտինտէ միւթէպեր պուշունմուշ , վէ զաննրմա իթիպար էտէնլեր հաշընըգ հափտըլը քիթապըն ատընը իշիտէրէք , վէ թալիւմաթ վերէճէյի մատտէնին ամմէյէ իգթիզալը օլմասընը պիլերէք , հազորդընը էյիճէ օգումատան հազանըն մէղամընա պէյէնմիշ տիրլեր . քիթապըն իշինտէ մաճալ պէ մաճալ սաչտըլը զէճիրլերի պիլմէզլեր . պուշուն իշին պիզ տախի՝ սէօճպէթիմիզին սըրասընըն իճապընտան ապաշխարանք իւզէրինէ պուշուն սէօյլէտիքլերինի թէֆթիշէ ալմաղը մինասիպ կէօրտիւք :

Լա՛մէ Մարդէն , մէզքիւր քիթապըն տէօրտիւնճիւ Տիսսէսինին ալթընճը պապընտա շու քէլամլարը եազար . “ Ըճապա տէյէն օլո՛ր մու քի՝ թապիաթ գանուշլարընըն ճիւմէսինի ինճիտէն պու թալիմաթլար Լւնտարան գանուշլարընը թամ իճրա էտէրլեր : ” Մալիւմա . թապիաթ գանուշունու ինճիտէն թալիմաթ տէտիյի ապաշխարանք ամէլլերի տիր . չիւնքի ինսանըն րէյինին մուզպիրինի էթմէքտէն իպարէթ տիրլեր . “ քիթապլարըն իքիսինի տէ աչալմ , տէր : Լւնտարան նէ սէօյլեր . Ըլաճը սէվ . ինսանլարը սէվ . նոմօսուն թէմա միէթի մուճապպէթ տիր : Վէզալիք թապիաթ տախի քէնտի Տասանաթլարըլա Ըլաճը աշիքնար էտէր . վէ պիզին էմալլէրիմիզ օլան ճէմի ինսանլարը սէվմէյէ թէքլիֆ էտէր : . . . Պու վէճճիլէ միւլճազա էտէրէք՝ Լա՛մէնտիմիզին թալիմաթը Մովսէսին էյրէթի դանուն :

լարը կիսի տէլի, իլա թապիաթըն միւհքէմ գանուն
լարը արը: Պէնի առեմ օլմասըլա՝ կեօքտէն կէթիւ
տիյի սեմալի ֆաղլէթլէրի ինսան թապիաթընա մուա
ֆըզ էթտի. վէ Խպնուլաճ օլմասըլա՝ տիւնեալի ֆա
զիլէթլէրէ պէտէլ ճէննէթ վատ էտէրէք օնյարը ազիզ
վէ միւշէրրէֆ դըլաը: (Նուն ճէմի ամէլէրի պիղի
տէլի վանքըլաքա եախուա չէօլէ, իլա հէր քէսի քէն
տի խանէսինէ տախիլ էտէրլէր: Անանըն տիւյիւնիւն
տէ պուլունուպ տիւյիւնիւ վէ զիյաֆէթ շէնլիյինի
թէպրիք էյլէտի. ալիմլէր մէճլիսինտէ չօճուղալարը միւ
պարէքլէտի, վէ պունունլա կիւնաճսըզ սաաէտլլէլի
վէ վալիտէլլի միւթէպէր թուլթու: Ապգարսըն քի՝
տուլ գարըլա քէնտի էվլատընը վէ Բէտէրէ գըզընը
տիրիլտիպ պաղըլլատը. Ղազարոսուն իւզէրինէ աղլայըպ՝
պատէհու տիրիլթմէսինտէ տօթլուղա իթիպար էթ
տիյինի կեօրիւրսին. ալննանըն ճէմի միլլէթլէրինէ
քէնտինէ տալէթ էթմէսինտէ շիրքէթի ինսանիէէ,
վէ Լըուսալէմ իւզէրինէ աղլամասընտա վէթան մու
հապպէթլինէ ճէվազ վէրմէսինի կեօրիւրսին: . . .
Կէր չի թէնլէրինէ ճէֆա վէրմէք էմր էթմէզ, Լաքին հէլ
թարաֆտան գանունա մուաֆըզ տալմանմազ էմր Է
տէր. քէնտինի զապթ էտէմէյէն Սամարիալ գարըլա
կիթ կիւնաճլարընըն իւզէրինէ աղլա՝ վէ աղաշխարանք
չէք տէմէզ. սէլամէթիլէ կիտ, պիր տաճա կիւնաճ իշ
լէմէ տէր: Վէ նէ վաղըթ օլ խայըրօրը էվլատ պասա
մալինտէն հիսսէսինէ տիւշէն վարիէթի հալաղըզտա
չիւքիւթտիւքտէն սօնրա պապասընըն էվլինէ տէօնտիւ
խէ՝ փէտէրի օնա տէմտիքի չուլար կէյինսին վէ էթ
տիքլէրինին իւզէրինէ աղլասըն, իլա կէլմէսինէ սէվի
նէրէք զիյաֆէթ թէտարիք էթտի: Առ պէօլէ օլառ

դու հատե ինսան Ալահը նե աճ գալմաղըլա շերեֆլետե !
պիլիր , նե կեօղ եաշը տեօքմէիլե , նե տե ուզուն ուզուն
տուալարըլա , իլլա աշք վե մուհապպեթիլե , վե Ալա-
հըն պիղե իհսան պույուրտուղու զեվքլերի վե սեֆա-
լարը ատեթա գուլլանմաղըլա ։

Եւետարանը եքսիք օգույան , եախուտ օգիւտու-
ղունտա եալընըղ քէնտի իշինե կէլէնլերի ալըպ գուսու-
րունու պիր թարաֆա պրագան քիմնե՝ Լշմէ Մարդէ-
նին սեօյլէտիքլերի կիպի չօգ լաֆլար պուլա պիլիր : Օ-
նուն սեօյլէտիքլերնի պիղ տախի պիլիր իղ . տիւյիւնե
կիթտի իտե՝ տիւյիւն եթմէք Ալահըն եմրինե վե բէյի-
նե մուղայիր օլմատըղընը աննաթմազ իշիւն իտի . վե
հիչ պիր քիմնե տեմէղ քի ճէննեթե նայիլ օլմագ իշիւն
եվլատ քիւլլէն փետերինտէն վե վալիտեսինտէն վաղ կէլ-
մէլի , վե կեօզիւնե քէնտի միլլէթի վե վեթանը խօր կեօ-
րիւնմէլի . իլլա՝ պաղը խուսուսլար վար տոր քի՝ օնլարանա-
զարէն տիւնհավի շէյլերին ճիւմէսի կերի պրագըլմաղը :
Տուլ գարընըն եվլատընը տիրիլթմէիլե վալիտե վե եվլատ
արասընտա օլան մուհապպեթե ճէվաղ վերէն Լշֆէնաթի-
միղ տիր քի՝ վալիտէն վե գարընտաշարըն կէլմիշլեր սե-
նի կեօրմէք իսթերլեր տէյէնլերե՝ պէնիմ՝ վալիտեմ վե
գարտաշարըմ՝ պէնիմ՝ եմրիմէ միւթի օլանլար տոր տե-
յիւ ճէվապ վերերեք (Մատթ . ԺԲ . 50) քէնտի թա-
ալիւ գաթընը ինքեար եթմիշ կիպի կեօրիւնաիւ . եվ-
լատըլա փետեր մուհապպեթինի թէճվիղ կեօրէն՝ Ս .
Եւետարանըն պիր ախեր մահալնտե՝ քիշիլ քէնտի փե-
տերինտէն վե գըզը վալիտեսինտէն այրըմաղա կէլտիմ
տէտի (Մատթ . Ժ . 35) : Լշկեր Լշմէ Մարդէննին՝
Քրիստոս աղլամազ թէնպիհ եթմէտի տէաիյի սահիհ
խէյ , եաա իլլնտե օլանլարա մութլու օգու մասընա նե՞

մանեա վերելիմ. (Մատթ. Ե. 4) նե՞ վայ ըտր քի տէֆա Լճֆէնտիմիզ սէօյլէտի, վայ սիգէ քի Կիւլէրսի նիզ, սօնրպ մէյուս օյուպ աղլայէճէքսինիզ (Ղուկ. Դ. 25) Կէկէր Լճֆէնտիմիզ թէյապիսինի աճլըղըլա քէն տիսինէ տուլէթ էթմէտի իսէ. « վայ սիգէ քի թօգ սու նուզ, սօնրա աճրգաճադ պնըզ քի տէմէսիյլէ աճապա զիյաֆէթլէրտէն էքսիք օլմայըն վէ լէզիզ թաամարը զուրսաղընըքա տօյտուրուն տէմէք մի իստէտի: Լճմէ Մարդէնին ուզուն ուզուն տուլար իսթէմէզ զանն էթ տիյի Լճֆէնտիմիզ քէնտիսի պիզզաթ կէճէյի տուայըլա սապաճ էթմէք իչին տաղա չըգար ըտր (Ղուկ. Դ. 12), վէ տայըմ տրւա էտիպ ապլա օսանմամազ իւզէրինէ չըրադլարընա էթտիյի թէնպիճի մէնգըպէիլէ տա խի թէքիտ էյլէտի (Ղուկ. ԺԷ. 1): Լճմէ Մարդէն վէ զնա պէյէնէնլէր զանն էթմիշլէր քի՝ վիճուտու ճէֆայէ գօշմադ Քրիստոսուն էմրինին մուղայիրի տիրա անճադ Քրիստոս ֆուզարալարա վէ ատալէթ իչին, աճ սուսուզ գալանլարա վէ մալինի քէնտի զէֆքինէ սարֆ էթմէիպ ֆուզարայէ տաղըտանլարա վէ սատագաթ իչին տէտիրիին վէ փէրիլան օլանլարա մությու օգուր իսէ (Մատթ. Ե. 2 — 11), աճապա պունլար ինսանա ճէֆա կէթիրմէզլէր մի: Պիր ատէմ քէնտի բուճանի սէլամէթինին խաթըր իչին էլի վէ այաղը կիպի իչինէ եարար վէ կէօղիւ կիպի սէվտիյի զաթտէն վաղ կէլմէսի աճապա թապիաթըն փէք խօշանտըղը վէ զէֆէ տէճէյի Հալլէրտէն մի տիր զանն էտէրլէր. անճադ Լճֆէնտիմիզ պուլուրմուշ տուր քի՝ « Կէկէր սաղ կէօղիւն սանա իխթիլալ վէրիքսէ՝ չըգար վէ անթ. աղալարընն պիրի էքսիք օլմալը թէքմիլ վիճուտինին ճիճէննէմէ տիւշմէսինտէն էյի տիր: Վէ Կէկէր սաղ էլին սանա իխթի-

ԳԵՂ ԳԵՐԻՐՍԷ՝ քէս ան (Մատթ . Է . 29 . 30) :
 Տիւնեապիճէ նէ՝ րահաթըզ վէ Ըլահըն պիզէ իհսան
 պույուրտուղու զէվքէրի վէ սէֆալարը նանրլ ատէթա
 գուլանմագ օլապիլիւր Վրիստոսուն շու թէնպիհինին
 Դիւրասընտա . « փէտէրինի վէ փալիտէսինի պէնտէն զի
 յատէ սէվէն պանա լայըգ տէյիլ տիր . օղլունու եա
 խուտ զըզընը պէնտէն զի յատէ սէվէն պանա լայըգ տէ
 յիլ տիր . վէ խաչընը ալըպ պէնիմ իզիմէ կէլմէյէն պա
 նա լայըգ տէյիլ տիր : Վէնտի վիճուտինի պուլան զայպ
 էտէր . վէ պէնիմ իչիւն քէնտին զայպ էտէն՝ պու
 լուր » Մատթ . Ժ . 37 — 39) : Լշյլէ իսէ զէվք ու
 սէֆաիլէ քէնտի վիճուտինի պուլմագա թալիպ օլան քիմ
 սէ՝ ճանճա քէնտինի զայպ էթմէք թէհիքէ ինէ տիւ
 շէր . վէ ճանընըն գըյիմէթինի պիլէն քիմսէյէ պու թէհ
 լիքէ չօգ ազիմ էնտիշէյէ պայիս օլաճագ պիր շէյ տիր :
 Վրիստոսուն թալիմաթլարընըն իճմալինի առաք
 իալլարըն վէ ալէյ խուսուս Պօղոս առաքեալըն եազթըզ
 լարընտա պուլլըրուղ : Պու աղիզ առաքեալ տէմիշ տիր .
 « պուլնտան սօնրա ճէմի տիւնեապի ազալարընըն էօլ
 տիւրիւն . զինաքեարըզը վէ փիսլիյի վէ լէքէյի վէ
 քէօթիւլիւյէ արզուլամաղը վէ պուլթիւրէթլէք նէ
 վինտէ օլան թամահը սիզտէն տէֆ էտին » Կողոս . Գ . 5 :
 Լճէ Սարգէն պուլնու կէօրմիւշ : Վէ պիր հիւսիւնլիւճէ
 մանեա պուլամատըղընտան գըզարագ՝ մէգքիւր քիթա
 պըն տէօրտիւնճիւ հիսսէսինին եէտինճի պապընտա տէր .
 « Ս . Պօղոս՝ տիւնեապի ինսանըն ազալարընըն էօլտիւ
 րիւն տէյիւ նիտա էտէր : Իմանսըզ արզու . վէօ էմբի
 առաքեալ իչին ուսթասընա շէրէֆ վէրմէք զըյաս է
 տէրէք օնուն էմէյինի գըրայօր : » Պուլնա նէ տէմէլի .
 Պօղոս առաքեալըն էմրի քէնտի իշինէ կէլմէտիյի իչիւն՝

Ս. առաքեալըն արգոստու իմանարդ էտէր. վէ Ս. առաքեալը պիր հանլըզ գըյասա մէսնի Ալլահըն իշինի պօզմաղա գալղըշմըշ պիր տիվանէ հէրինէ գօրսա, պիր քիմսէ Լամէ Մարգէնին քիթապընը օգուտուղունտա հա՛ սնուն սէյլէտիյինէ պէյէնէրէք Պօղոս առաքեալ իջիւն օնուն տէտիյի կիպի տէմէլի, հախուտ՝ էկէր Պօղոս առաքեալըն քէլամլարը իլհամի իլահիլէ հագ թաւաֆընտան վերիլմիշ վէ Աստուածաշունչ ինանըրսա՝ Լամէ Մարգէնին քիթապընը տինսիլ քիթապը տըր տէյիւ կէրին աթմալը: Լամէ Մարգէնին պէյլէ պիր քիթապ հափմաղտա մէրամը՝ չօճուգ սահիպի օլանլար գատընլաւըն տինսիլգիքաէ թէրպիէ էտիպ չօճուգլարը տախի տինսիլ պէյլէթմէք, վէ պէյլէլէյլէ հալաշ հալաշ միւլէթտէն տինի չիւրիւթմէք արգուսունտա օլտուղու անհաշլմաղ պիր շէյ տէյիւ տիր:

Նոյեմբեր իշինտէ Պռանսանըն Ռուագիէ շէհրին հալիսկուպոսու քէնտի ճէմաաթը պազը տինէ մուղայիր պէլլիլէյիշլէրաէն սաղընտըրմագ իջիւն պիր կոնդակ չըզարլւ, Լսըին մէշուր ֆէյլէսօֆու պուլունան Ս. Ռուգէնին քիթապլարընտա տէրճ օլունան տինէ գարլը սէյլէյիշլէրի իֆատէ էթտիքտէն սօնրա տէմիշ խոի. « կէօրիւրսիւնիլ քի՛ պուլնլար քիրստոնեալըղը թէմէլնտէն ալթ իւստ էտէրլէր. վէ պուլ թարղ քէլամլարըն հանընտա նէ՛ իլհամի իլահի սապիթ գալա պիլիր, նէ՛ միւլալաթլար. նէ՛ մարգարէութիւնլար. նէ՛ Քըրիստոսուն ինսան օլմասընըն իթիգատը, նէ՛ տին ալլէլէրի, նէ՛ ումիտ վէ նէ՛ մուհապալէթ աթլէրի. նէ՛ էկիկիցի խորհուրդլարը, վէ ալլէլ խուսուս՝ հաղորդու.

Թիւն խորհուրդի, և՛ Լեւոնաթանն թէնպիհների վէ
նասիհաթլարը, և՛ սուրբարըն էմսպլէրի:

Փարիզին իրէն նամ զազէթասը Պոյեմբեր ֆյըն
սոն քիւնլէրինտէ նէշը էթտիյի վերագէլէրին պիրինտէ՝
մէգքիւր եպիսկոպոսնուն պու քէլամթարընը պահսըլա
շէյլէ սէյլէր: « Փէյլէսոֆլուգ վէ խոստուսա Ս՝.
Քուզէնին ֆէյլէսոֆլուգըն խոստուսուննամ պիզիմպէ
թարաֆըլընը պիզի տախի Ռուագիէ եպիսկոպոսունուն
սէյլէտիյինէ հազ վերմէյէ մէնպուր էտէր. ոլ պապ-
տէ քի՝ աղլին վէ տիսին այրը այրը պիրէր եօլ թու-
թուպ՝ ինսան պու իքի եօլուն հանկըսընը պէյէնիթսէ
օ եօլտան կիթմէտի զարարընը պիր մատտէ օլտուղու-
նու ինքիար էտէր: Վէ Գէտինտէն իսպաթլարըյա,
իհհամի իլահինին ֆէյլէսոֆլուգըն իմթիզաճը միմբին
սիզ օլտուղունու սապիթ էտէր: Պուսլարըն իքիսինին
եօլարը տէյիլ.քի իքիսինին ուճու պիր եէրէ չըգար այ-
րը եօլար տըր, իլլա տապան տապանա զըթ տըրլար,
վէ պունլարըն պիրինի պէյէնէրէք թութուպ օլ պիրինի
թէրք էթմէտին զարարը վէ թէհիքէտի՝ օլ քիմնէնին
իւզէրինէ տիր: Ուրյատէ ագըլ սահիպի օլան քիմնէ-
լէրին տիւշիւնտիւքլէրի լաքին իճրա էթմէտիքլէրի իմ-
թիլաճ միմբինտիլ տիր: Ռուագիէ եպիսկոպոսունուն
սէյլէտիյի պու տուր. պիզ տախի պէյլէ սէյլէր
իլ »:

Պու էսիրտէ պիր թագըմ քիմնէլէր վար տըրլար
կէրէք Պուսնսատա կէրէք Եւրոպանն ախէր մահա-
լէրինտէ, քի քրիստոնեալըգ իլմին իլէրլէմէտին մէն է-
տէր, վէ ինսանը ագըլ թարաֆընտան քեօր սազլար
զանն էտէրլէր: իրէն զազէթա տախի պէյլէ տէյէնլէր-
տէն օլուպ՝ Ռուագիէ եպիսկոպոսունուն սէյլէտիյի:

սէօհպէթ եալննդ տինէ գարշը օլան ֆէյլէսօֆլուգ
հազընա իքէն՝ քէնտի զիւիւմիւնէ թագվիէթ վերմէք
իչիւն ալմասը պիր հիլէ տիր։ Անճագ ֆէյլէսօֆլուգ քրիս
տոննալըղա փէք կիւզէլ իմթիղաճ էտէր։ Վէ ֆէյլէսօֆ
լուղուն հէր պապընտան քրիստոննալըղուն մէթանէթինէ
իսպաթլար ալննրը։ Ֆէյլէսօֆլուղու լայըզընճա գուգ
լանանլար քրիստոննալըղը սաղ պուլուրլար։ Վէ Պաքոն
ֆէյլէսօֆոուն սէյլէտիյի հէր վէճհիւէ սահիհ տիր։
աղ իլմին տինէ զարարը վար, իլիմ արթարգճա տին
մէթանէթ պուլուր տէմիշ տիր։ Պունուն իւզէրինէ
ճէրիտէմիղտէ թաֆսիէն սէյլէնէճէք տիր։

ՔՐԻՍՏՈՆԵՆԸ ԼՂԸՆ ԸԼԻՐԵՓ ՊՈՒՄԵՍԸ

ԴԻՐ

ՔՐԻՍՏՈՍՈՒՆ ՎԷ առաքնալարն վագթընտա
օլ գատար միւճիւղաթ օլուր ուտու, շիմտի նէ՝ իչիւն
հիչ օլմազ։ Պունտան ագտէմքի ճէրիտէմիղտէ պու սիւ
ալի զիքր էտէրէք ճէվապընն պիր իւզիւնիւ կէօսթէր
տիք։ տայիմ միւճիւղաթ իսթէմէք՝ միւճիւղաթը շիւ
րիւթմէնին պիր նէվի տիր տէտիք։ Անճագ պազըլարը
տախի վար տըր քի՝ միւճիւղաթ կէօրմէյէ արզուլարը
վար։ օլմասընը իսթէրլէր։ նատիր օլմասընա տա գա
ԵԸԼ տըրլար։

Պունլարա վէրէճէք իյք ճէվապըմըղ պու տուր։
Միւճիւղաթ տիւննատէն քիւլլիէն էքսիլմիշ տէյիլ տիր։

վազրթ պէ՛ վազրթ՝ օլուր : Ինսանճա չարէսի պոռլուն
մայան խասթէլէրին պիր աղիզ մահալէ զիարէթէ կի-
տիպ՝ պիրտէնճէ սաղալմալարը կէօրիւնմէմիշ շէյ տէյիլ
տիր . վէ վուզուաթլարըն թահգիգինէ շահիտլէր էք-
սիք տէյիլ տիր : Վազաթ պոռնլարը պիլ-նէֆս կէօրմէք
հէր ատամա միէսէր օլմաղ : Իւսքիւտարըն Ս . Խաչ
եկեղեցիսինտէ օլան Կինաց Փայտա միլէթի ախէրտէն
աախի զիյարէթէ կէլիլլէր . խասթէլէր կէթիրիլլէր .
վէ օլ խասթէլէրին սաղալմասընր կէօրէնլէր հալէա վար
տըլար : Վէօթրիւմ պիր քիմսէ՝ գօլթուք տէյնէկլէ-
րիլլէ եկեղեցիէ կիրիպ տէյնէկսիզ վէ եարտըմճըսըզ
տիշարը չըգանը կէօրէնլէր վար :

Ս . Օգոստինսուսն միւճիւզաթլար աղալմիշ օլմա-
սընրն հազգընը սէօյլէտիյի պիր ճէվապընը կէչէն տէ-
ֆա ճէրիտէմիլտէ եազտըզ : Օլ ճէվապըլա զանաաթ
էթմէյիպ՝ քէնտի կիւնիւնտէ օլան հայլը միւճիւզաթլար
նազլ էտէր . վէ հայլըսը իչիւն տախի՝ ուղուն օլմասըն
տէյիւ պրազմիշ օլտուղունու թագրիր էտէր : Ալուն
տան սօնրա-սէօյլէյէճէքլէրիմիզէ եարար օլմազ իւզրէ
մէզքիւր Ս . Հայրապետին նազլ էթտիքլէրինտէն պի-
րիսինի պուրասա թէրճիւմէ էտէլիմ :

Ս . Հայրապետ Յաղափա Դաւաթին Լապա-ճոյ քի-
թապլնտա (ԻԲ . 8) . տէր : « Ալիզիմ հազըր պուլլուն-
տուղումուզ հալտէ պիր միւճիւզաթլ տախի կէօրիւն-
տիւ , քի նազլ էթտիյիմիզ գատար ազիմ տէյիլ իսէ տէ՝
օլ տէրէճէ չալ՝ օլմուշ վէ շէրէֆ պուլմուշ տուր քի ,
զանն էտէրիմ Հիպպոնալլարըն իչինտէ պոռնու իշիթմէ-
միշ եախուտ կէօրմէմիշ քիմսէ գալմիշ օլա . վէ եախուտ
ունուտուլմասը միմքին օլա : Վայսէրիտէն օն գարասաշ ,
եւտիսի էրքէք վէ իւչիւ տիշի , մէմլէքէթտէ թանրըր

Քրմակէր, փետերի վեֆաթ էթաթքուն սօնրա ագալ
վալտէրէրինէ հագարաթ էտիպ իւրէյինի աճրթմալա
րըյա պէտ տուասընա սեղա օլուլար . վէ Հագ թա
րաֆընտան աղըր զաղէպ իւղէրէրինէ եթիշտի : Շէջ
է քի վազըթ պէ վազըթ պիւթիւն վիճուտէրի թիթրէր
իտի . վէ քէնտի հէմէ հըրլէրինին հանընտա պէջլէ պէտ
հալտէ կէօրիւնմք աղըր կէլիպ մէմէքէթլէրինի վէ վէ
թանլարընը ֆէտա էյլէրէք հէր պիւրիսի պիւրէր տիյա
րէ զուրպէթլիլէ տիւշմէյէ րաղպէթ էթտի : Պաղպար
տան պիւր դարտաշ վէ պիւր գըզ դարտաշ, Պօղոս վէ
Պալլատիա, զալալը հալլէրիլէ տիւր մահալլէրտէ
թանլարդտան սօնրա նիհաթ Օգաթիկտէն օն պէշ կիւն
դատար էվիլէլ պիզիմ շէհրէ կէլտիլէր . հէր կիւն եկիւ
ղեցիէ կէլիպ Ս . Ստեփաննոստէն մասունքու սաղլա
նըլան մահալլէ կիտէրլէր, Եւլահա նիյազ էտէրլէր իտի
քի քէնտիլէրիլէ պարըշըն, վէ էվիլէլ քի սաղլըզարը
նը տէֆա քէնտիլէրինէ իհսան էթսին : Կէրէք օրատա
կէրէք հէր նէրէտէ քի կիտէրլէր իսէ իտի՝ ահալլինին
նաղար ու տիգգաթընը քէնտիլէրինէ ճէլպ էտէրլէր ի
տի . վէ պուռլարը ախէր եէրտէ րաստ կէլիպ թիթրէ
մէլէրինին սէպէպինէ վուդուֆ օլանլար՝ ախէրլէրինէ
նաղլ էտէրլէր իտի :

Օգաթիկ կէլտի . կիրալի սապահընը ճէմաթ
զալապալըղը եկիլիցիտէ իքէն օ չօճուգ Ս . Ստեփան
նոս մատուռունուն շէպէրիսինտէն թութմուշ տուա է
տէյօր ուտու . պիւր տէ զաֆիլ եէրէ տիւշիւպ ույուր
կիպի գալար . անճագ օ քի էվիլէլ ույուր իքէն տաթի
թիթրէր իտի, պու տէֆա իւղէրինտէ թիթրէմք կէօ
րիւնմէտի : Եանընտաքիլէր քիմի միւթէհայիր օլուլ քի
մի քօրդուպ վէ քիմի հալլինի աճրմագտա օլարագ գալ

տրոմագ իսթէտիլէր իսէ՝ ասերլէրի սօնունա միւնթաղըր
օլմագ մերամըյա գօյ վերմէտիլէր : Վալգտը չօճուգ ,
թիթրէմէք եօգ . զերա թէքմիլէն շիֆա պուլմուշ ու
տու . քէնտինի սէյրէ տուրանլարն իւզերինէ պագար
ըտը : Օլ վագըթ Մլաշա շիւքը էթմէտէն քիմ սու
գութ էտէ պիլըր իտի . չաղըրըպ թէշէքքիւր էտէնլէ
րին նիտասըյա եկեղեցի տօլտու . պէն օթուրմուշ վէ
գալգմագ իւզրէ իտիմ . պանն սէյրթաիլէր . Տէր քէս
պիլի պիլինտէն իլէրի կէշմէյէ աճէլէ էտէր իտի . վէ
կէրի գալանը՝ տախի իլէրի կէլէն վէրտիյի միւնտէյի
պիլըր կէնի հալատիս կիպի թէքքարլար ըտը : Պէն կիւ
լիւպ՝ տէրունիմտէն Մլաշա շիւքը էտէր իքէն՝ շիֆա
պուլան տէլի գանլը քէնտիսի պիլըր թագըմ գալպալը
ղըպ իշէրի կիրիպ տիգիմէ գափանտը . լաքին պէն գօյ
վերմէտիմ . գալտըրտըմ վէ էօփտիմ :

Ե Կեկեղեցի գալպալըգտան տօլմուշ թաշըյօր ու
տու . վէ Տէր թարաֆտան Խաֆա Մաֆո-ճոյ , օրնո-թի՝-ն
Մաֆո-ճոյ սէպէրիյլէ շէնլիք շամաթալտըրը չըգարըգան
ժողովօւրդա տէօնիւպ խաղաղութիւն վերտիմ : ( )՝ ա
րալըգ տաշա՝ զիյաատէ սէս իւքսէլտի չ վէ սօնրա սու
գութուգ օլուպ՝ կիւնիւն իճապընճա գիրք օգունտու .
— քարգը օլ վագըթլարտա գիրքտէն սօնրա սէյլէնիպ՝
կիւնիւն գիրքինին մաննասը կիպի պիլըր շէյ օլուր ու
տու : — Վարող վագըթ կէլտի իսէ՝ կիւնիւն իգթի
պսընճա վէ հաղըրտա զուհր էտէն շէնլիք ու մէ
սէրրէթին միւնասիպինճէ ծիւպի պիլըր շէյ սէյլէտիմ . զի
րա Մլաշն հիքմէթի պապընտա Մլաշանի պէլաղէթի
քէնտի ֆիթիլլէրիյլէ վէզն էթմէյի իշիտմէլէրինտէն զի
յատէ միւնասիպ կէօրտիմ : Տէլի գանլը եէմէյի պիլըմ
կէ կէլիպ՝ քէնտինին վէ վալիտէսինն վէ գարապշարը :

նոն հայկնի պիրէր պիրէր պիրէր նազլ էյլէտի Ե Իքինճի
կիննիւ քարոզուն սօնունտա՝ կինն էվլէլ օլան հիքմէթի
գայտ էթմէք, վէ գայտը իրթէ կիննիւ ճէմաաթըն հու
ղուրունտա օգուճադ վատ էթտիմ:

» Օգտիկին իւշիւնճիւ կիննիւ ամպիոնուն իւզէ
րինտէ իքէն՝ չօճուզլարըն գայտընը օգուճադըմ վա
գըթ իքիսինի տախի օրայա կէթ/քսինլէր տէյիւ էմը
էթտիմ: Լըքէք տիշի ճիւմէսի պագըպ կէսրիւրէր ի
տի, քի էրքէյի մինասիպէթինտէ վէ եադըզըզընտա
տուրտուղու հալտէ՝ օնուն գըզգարընտաշընն ճէմի
ազալարը թիթիրէմէքտէ իտի: Ալլահըն քերէմի էրքէք
տէ իճրա օլմասընը կէօրմէյէնլէր գըզտա կէօրիւրէր ի
տի: պիրիննի հալի սէվլինճէք, վէ օպիրիննի հալի
օնուն հագգընա. տուա էտէճէք սըրատա ըտըլար: Գայտ
լարը օգունուպ պիթիրտիքտէն սօնրա՝ էմը էթտիմ. քի
ժողովուրդուն իշենտէն տըշարը չըգսընլար: վէ պու
մատտէ իւզէրիննէ քէլամըմը պիր աղ ուզաթմամտա՝
մատուռ թարաֆընտան եէնիտէն թէշէքքիւր շա
մաթատը գօփտու: պէնի տիյնէյէնլէր տախի տէօնիւպ
օլ թարաֆա սէյիրթմէյէ պաշատըլար:

» Օհրա գըզ ամպիոնուն մերտիվէնինտէն աշաղը
էնտիյինտէ տուա էթմէք իշիւն տօղրու Ս. Ստիփան
նոսուն մատուռունա կիթմիշ իտի: վէ չէպէքիէ տօ
գունտուղու պիրլէ գտրտաշընա վագը օլան կիպի տիւշ
տիւ վէ ույգույա վարտը: ույանմասընտա շիֆասընը
պուլմուշ ուտու: Ֆէրահիէթ շամաթասընն սէպէպի
նի սօրարգան՝ հայլը առէմլէր գըզը սաղ սէլիմ մատուռ
տան ալըպ իշէրի կէթիրտիլէր: էրքէք վէ տիշէհի թա
րաֆըլարընտան օլ տերէճէ թէշէքքիւր սէսլէրի չըգտը
քի կէօլ եաշըլըլա չաղըրմասըն սօնու կէլմէյէճէք կիպի:

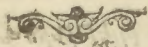
Քեօրինսիւր իւտիւ : Դըըը պունտան աղ էվիլ տոն
քուպ թիթիւրտիւրի նէրէ կեօթիւրտիւրէր . գարտաշը
նա պէնգէմիշ օլմատըղընա ածըյանյար՝ շիմոի պէնգէր
լիյինի կեօրիւպ սէվինիւրէր իտի . մատամ քի օլ գըզ
ճըղաղ իչին քէնտիւրէրի տուա էթմէղտէն՝ Ալաճ է
տէճէքլէրինի փիշին տիյնէմիշ իտի . շէտիտ շամաթայըլա՝
սնճագ պիր շէյ տիյնէմիշերէք՝ Ալաճա շիւքր էթմէ
լէրինին սէսինէ գուլաղըմըղ տայանմաղ ըտը : Աէվինէն
քերին գալպինտէ նէ՝ փարտը . Բրիստոսա ինանմագտան
ղայըր նէ՝ օլա պիլիւրտի , քի Ս . Ստեփաննոսուն գա
նը՝ տախի սնուն իչին տէգթիւլտիւ : ր

Ս . Օգոստինոսուն նագլինի թէքրարլատըգտան
սոնրա հաշիէ նէվինտէ շունու իխթար էտէյիմ՝քի՝ պու
նագլի օլ աղիզ հայրապետ՝ օլ վագըթլարտա միւճիւղաթ
օլմատըղընը պէհանէ էտիպ քրիստոնեալըղը գապուլ էթ
մէյէնէրէ սէյլէր . վէ էկէր պունուլն ասը օլմասայը
տը , վէ նաա պէյնինտէ կէրէյի կիպի թէվաթուր պուլ
մուշ օլմասա ըտը՝ պու սըրատա պունու նագլ էթմէյէ
ճէսարէթ օլունմաղ ըտը . հալ պու քի՝ պու իքի խաս
թէ տախի Ս . Ստեփաննոսուն մասունքու հըֆը օլու
նան մատուռտա շիֆա պուլմուշլար : Լէկէր մասունքա
րայէթ ու զիյարէթ էթմէք՝ բրօգէսդանլարըն սէյլէ
տիյի կիպի պուլթիւրէսթլիք իսէ , խաթասընա թէօվ
պէ , Ալաճ ինսանը թաղլիթ էտիպ պուլթիւրէսթլիյէ
տիւշիւրմիւշ օլույօր . չին օլմասունքլարա զիյարէթէ
կիտէնլէրին պու միսիլիւ աղըր իլէթլէրինէ շիֆա
պախշ էտէյօր :

Պու չօճուգլարըն իլէթինին սէպէպինի Ս . Օգոս
տինոս պիզէ աննաթտը . վալիտէլէրինին պէտ տուա
սըյա Ալաճհն զագէպինէ օղրամըշլար : Պօղոս առաք

եալ տախի Կորնթոստա միր աղըր զնապահ թծած Գորն
շունան քիմնէ իչին էմր էտէր քի թէնճէ հէլնը Ժլմադ
տէրէճէսինէ տէր Ծնու շէյթանա թէսլմ էտէլէր , քի
ճանը սէլլմէթ պուլա (Ե . Կորն . Ե . 5) : Պու գայ-
սէրլն չօճու գլարըն տախի Ալլահտան պուլտուգլարը
ղաղէպ պուննուն Կիպի տիր . եանի՝ շէյթան զապթնա
Կէչմիշէր ինի . վէ շէյթան պունլարը Էօրսէլէր իտի .
համըր՝ դիւանճար օլմուշար ըտը :

Վէնտիլէրլնի ագրլը զանն էտէն չօգլար՝ պու գիւ
ւահարլըլը ասըլըրդ պիր շէյ գըյաս էտէրլէր . ատէթա
պիր իլէթ տիր տէրլէր . վէ հէքիմլէր սէպէպլէրլնի ան
նայամատըղլարընտան վէ չարէլէրլնի պուլամատըղլա-
րընտան քէնտի ճահիլիքլէրլնի թադրիր էթ մէյի քիւ-
չիւքիւք օպըլսլ՝ թապիաթ գուվլէթիյլէ զուհր էտէն
խասթէշիյի շէյթանլարըն վէ ճիւլէրլն իւզէրլնէ աթ-
միշար տէրլէր : Հաթտա՝ պու միսիլիլ իլէթ վար ,
վէ շէյթան ինսանը թէնճէ տիւրիւ իլէթլէրլնէ Էօր-
սէլէր տէյէն ինսանլարը դապա վէ էվլիլ զաման
ագը գուլլանըր տէյիւ զէվլէրլնիլէր : Ալէլճէք տէֆա
նու գապա տէտիքլէրի ագըլլա ինճէ զանն օլունան ա-
գըլարը Էօլլիւպ՝ հանիլըր գապա վէ հանիլըր ինճէ օլ-
տուղունու օդույանլարըմըղըն իտրագընա հապալէ էթ-
մէյէ շիմտիտէն ըուխսաթ տիլէրլիզ :

ՀԱՌՈՒՄԸ ԻԹԻՎԵՏՐՆԵՆ ՆԵՂԱՐԻՆԻՆ ՀԵՅՈՅ

ՆԿՆԵՂ ԽՅՒՆԻՆ ԻԹԻՎԵՏՐ

Իւջիւնճիւ սիւալիչէ աննամագ իսթէնիր քի Գեր, Հիւրմիւղնան հայոց եկեղեցիսին թահգիր էթմէսիլէ վէ օնտան փւսթագըլէն ուղաղլանմարլա հռոմատան տախի ուղաղլանմըլ վէ բրօգէսղանլղա եաղլաշմըլ օլմըլ մոգ: Պու սիւալ՝ ճէրիտէմիղին 311 սահիֆէսին տէ սէօլէտիյիմիղ էյիճէ տիգգաթըլա աննաշըլմարնտան նէշաթ էթմէ կէօրիւնիւր: Մէգքիւր ճէրիտէտէ հայոց եկեղեցիտէն ուղաղլանան վէ օնու թահգիր էտէն իւջիւն տէմէմիշ իյ քի հռոմատան տախի ուղաղլանըլ վէ բրօգէսղանլղա եաղլաշքըլ, իլլա՝ հայոց եկեղեցիսին իւթապըլաան ուղաղլանանլար իւջիւն սէօլլէնմիշ տիր: Հայոց եկեղեցիսին իթիգատընտան ուղաղլանմագ իւջիւն օլ իթիգատըլըլ պիլմէլն վէ ալեոնէն ինքեար էթմէլի, վէ պիլ պու կիւնէտէք նէ Գեր, Հիւրմիւղնանտա վէ նէ ախէր հռոմէականլարտա, կէրէք արբալըլարտա կէրէք գօլէճլլէրոն պու միսիլիւ ինքեար կէօրմէմիշ իյ. օլան փաղըլըլ՝ Հոյ վէ լաթին լիսանլարընըն մախսու սիէթինէ մէպին փարգըլըլ տըլ, նասըլ քի ճէրիտէմիւղին 310 սահիֆէսինտէ զեքըլ օլունմուշ տուր: Պու նուն իւջիւն Գեր, Հիւրմիւղնան իթիգատընտա հայոց եկեղեցիտէն այրըլմըլ տէյիլ տիր, վէ օլու սէպէպիլէ հռոմատան տա այրըլմըլ տէյիլ, բրօգէսղանլղա տա եաղլաշմըլ տէյիլ: Հայոց եկեղեցիսինէ հերետիկոս վէ հերճ ուճող տէր իմիշ, սէպէպինի քէնտի պիլլըլ, հագ թապիսնըն հուգուրուտա, օնուն հիւապընըլ քէնտի վէ:

բէճէք տիր . վէ պու սեպէպիլէ թէքտիրէ շայան կէօ-
 քիւնիւրսէ՝ դապահաթը իֆթիրա էթմէսի օլաճագ տըր .
 տէյիլ գալպէն վէ տէրունէն հայոց եկեղեցիտէն վէ հը-
 ոոմատան քյըրըպ բրօդէսգանկըղա եազլաշմար : Լաքին
 պու խուսուստա առաքեալտան թէնպի հիմիդ տէ վար .
 « վագթընտան եվկէլ հիւքմ էթմէյին տէր , թա՛ քի
 դարանլըգ եսրարլարընը աշարնլըղա չըգարան վէ գալպին
 մահրէմէրինի աշեքեար էտէն Բապպի իէլմէյինձէ . վէ
 պատէհու հէր քէսին մէտհի Ելլահտան օլաճագ տըր » .
 (Ե . Կորն . Դ . 5) Հերետիկոսըգ նէ տիր վէ նէ ի-
 չէ օլուր՝ պիլիբիդ փագաթ իմէն ֆիլան քիմնէ հերե-
 տիկոս տուր տէմէյէ պիրազ տըգգաթ լաղըմ : Պունու-
 իւզէրինէ թափսիլ էթմէք՝ պիղի սէօհպէթիփգէն սը-
 բասընտան չըգարտըղը իչիւն՝ ախէր վագթէ պրագըրըգ :
 Տէօրտիւնձիւ վէ պէչինձի սիւալէր իքիսի պիր տէ-
 մէք տիր : Պիր գաշ մատտէ իչիւն տէօրտիւնձիւտէ հա-
 յոց եկեղեցի դապուլ էտէր մի տէյի սիւալ օլունուր .
 լաքին պէչինձիտէ՝ գապուլ էթմէզ տէյի սաղ պիլտիյինի
 թագրիր էթմէսիյէ՝ սիւալ նաֆիլէ եէրէ օրմուշ օլու-
 ղունու աննաշըլըպ , ասըլ մատտէ շունտա գալըր քի ,
 հայոց եկեղեցի պուսլարը դապուլ էթմէմէսիյէ հոմմե-
 կիղեցիսնտէն ուզագլանըպ բրօդէսգանկըղա եազլաշմը
 օլմըր մու : Պու սիւալ տախի պիղիմ դասիմ 311 սա-
 հիֆէտէ եաղտըղմըգտան չըգմազ : Պալատէ զիքր օ-
 լունան վէճհիլէ պիղ տէմիշ իղ. քի՝ « հայոց եկեղեցիսն
 իթիգաստընտան դազագլանան քիմնէ հոմմա իթիգաստը-
 տան տախի ուզագլանըր վէ բրօդէսգանկըղա եազլաշըր » :
 Մախի՝ զազէթանըն սիւալը եօլունտա օլմագ իչիւն տէ-
 միշ իտի քի՝ հոմմա իթիգաթընտան ուզագլանան բրօ-
 դէսգանկըղա եազլաշըր : Պունու տէմիշ օլմատըղմըգ

իջինն պու սիւայնն եերի եօգ աուր . պիզիմ տէտիյիւ միգէ նազարէն օլունա պիլէճէք սիւալ շու կիսի պիր շէլ օլմար ըտը . Հոմ էլէլէյիսի պու մատտէլէրաէ հայոց եկեղեցիսինտէն այրլմասըյա հոմա էլէլէյիսիս պէն տախի ուզազլանմը վէ բրօղէսդանըղա հազլաշ մըշ օլմար մու : Սասիս զազէթաւընըն միւէլիֆի պու ույղունսուզընըն ֆարգ էթմէզ , վէ պիզիմ սէօյլէ տիյիմիգտէն էօյլէ պիր սիւալ չըգցմազ օլտուզունու ան նամազ տէյիլ տիր . պունուէն իջինն մեծպուր օլուրսուզ տէմէյէ քի , քէնտի թագրիւրի միւճիւպինճէ նաս պէյէ նինտէ պու սիւալէր օլունմուշ , քէնտիսի տախի պու սիւալէրին պիզիմ սէօյլէտիյիմիզ քէլամարըլա մինա սիպէթի վար հախուտ եօգ օլտուզունա տըգդաթ էթմէյի ֆարգ սայմայըպ նասըն աղընտան իշիթտիյի սիւալէրի թըպգը թըպգըյա գոմուշ : Կէլէլիմ պու տէօր սիւնճիւ վէ պէշնճի սիւալէրին ճէվապընչա :

Հայոց եկեղեցի իլէ Հոմ եկեղեցիսինն մայլէյ նինտէ իթիգատ պապընտա Սասիսի իշար օլունան ֆարգլար պունլար սոր : 1 . Հոմա բարընըն քրիստոնեայ քիլիսէսինէ եալընըլ հիւքիւմտար վէ պաշ րէիս օլմար : 2 . Հոմա բարընըն եանըլմազ օլմար : 3 . Իշէնէճէք կիւնահարա աֆվ էթմէք թալիմաթը : Պունլար իջինն Սասիս էվվէլ սիւալ էտէր քի հայոց ֆիլէլիսի Խախա էլէլէյիսի գապուլ էտէր մի . վէ սօն բա՛ գապուլ էթմէտիյիսի էյի պիլըրիզ աէյի գաթէն ճէվապ էտէր : Լաքին պիզ ճէվապըմըզ ֆերմէզտէն էվվէլ պիր սէօյլէյիզ գարըզըլընըն այրլամաղը մուգ թաղի սայարըլ : Սասիս , (տէմէք տիր , պու սիւալէրի էթմէյի Սասիս թարիֆ էտիպ եաղտընըլար) , էօյլէ կէօսթէրմէք իսթէր քի՝ հայոց ալֆ տէ մէյիլէ հա

յայ Եկեղեցի տէմէք պիր մաննատա տըրլար : Պունա պի
զիմ աղբըմըզ էրմէզ . ապա տէմէքիլէ Եկեղեցի տէմէք նէ
իւզտէն պիր մաննատա օլտու գըրըրըն աննայամըրզ : Վէ
պու իքի լուղէիւ պիր մաննատա օլտուղու հայտէնրու
սայի միլէի տէմէք եկիլիցիին պաշարը տէմէք օլմա
լը . միլէի քեահապը տէմէք Եկեղեցի քեահապը տէ
մէք օլմալը : Պունըլարըն մինասիպէթսիլիյինի օգուլան
գօլայ աննար :

Հայ միլէթի տէմէնին մաննապը՝ հայոց եկեղեցի
տէն կէնիշ տիր : Եթատան տէտէտէն հայ ճինսինտէն
օլանլար հէր նէ կէօնէ իթիգատ սահիպի օլուրլար իսէ
տէ՝ հայ միլէթի տիրլէր , վէ պիր քիմնէ իթիգատընը վէ
ատընը վէ մէմէքէթինի տէյիշտիրմէիլէ միլէթինի տէ
յիշտիրմէզ : Վէ քիշն քէնտի միլէթինէ քէնտի տօ
ղուշույլա պաղլանըպ՝ օնաան այրըմազ քէնտի էլինտէ
օլմատըղը իչեն պու իւզտէն պիր էլլէք հախուտ քէօ
թիւլիւք , ֆաղիլէթ ֆախուտ դաղահաթ օլմալը : Վէ
պունուն իչեն պիր միլէթին իւմիւմիսի իչեն հերեթ
տիրոս հախուտ ուղղափառ տէնէմէզ . չեն օլ միլէթին
իչենտէ հերետիրոս աա պուլունուր , ուղղափառ տա
քիւլիէն քրիստոնէալըդտան տիշարը չըղմըշ քիմնէ տէ
Եկեղեցի օնլարտան միլէթիքքիպ տիր քի՝ Ս . Յով
հանէն աւետարանիչին քէլամը միւճիւպինճէ՝ « տէյիլ
գանտան հախուտ ճիմանի հախուտ ինսանի իչտէն ,
իլա Ելլահտան տօղմուշ տուրլար » (Յովհ . ա . 13) :
Եթէնտիմիլ տախի պունու թաքտիդ էյլէյէրէք՝ Սիտ
րոս առաքեալըն թաղրիի խուսուսունա օնա մութըր
օգուտուղունտա տէտի . « նէ մութըր սանա Յովհա
նըն էվլատը Սիմոն , զիրա սանա թէն վէ գան պէյան
էթմէտի , իլա պէնիմ սէմալի փէտէրիմ պէյանա էթմէտի »

(Մատթ. Ժ. 17) : Պունուն իշխեն քրիստոնեալք տա միլլէթ լադիրտըսը օլմազ տէյիւ Պօղոս առաքեալ սէօյլէ միշ տիր . « սիզ քի Վրիստոսուլա մկրտել օլտունուզ ուսա՝ Վրիստոսու կէյինմիշ սինիզ , եէհուտի վէ էճ » նասի միւլթէլիֆէ , քէօյէ վէ ազատէկեան , էրբէք վէ տիշէ ֆարգը եօգ տուր , անճագ Յիսուս Վրիստոսա սիզ ճիւմէնիզ պիր սինիզ » (Վաղատ . 4 . 27 . 28) :

Պու միւնվալ իւզրէ հայոց եկեղեցիէ տախիլ վէ օ նա ազա օլ քիմսէլէր աննաշըլըլար քի Ս . [ուսաշ ւորիչ փէաէրիմիդտէն պերու սէլէփտէն խալէֆէ թէա լիմէն պիղիմ կիւնիւմիւզէ տէք վասըլ օլտն իթիգատը սաղ թու թմուշ օլուրլար . պունուն իշխեն հայոց նկեղեցի եալմըզ պիր վագթըն հայլարընա պաղըլ օլմայըզ հէր պիր վագըթտա օլ իթիգատա իման կէթիլէնլէրի պէրապէր ալըր . վէ իթիգատը գատիմիտէն այրըլան՝ միլլէթճէ հայ օլմասըլա տա , հայլարըն իշխնաէ նուֆուս վէ դուտրէթ սահիպի օլմասըլա տա , էկէր ի թիգատի գատիմիտէն բուճու էթմիշ վէ եէնի իհտասս պիր իհտիգատա սիւլիւք էթմիշ եախուտ քէնտի պաշընա պիր իթիգատ փէյտաճ էթմիշ իսէ , հէր նէզա տար հայոց ալ Գրան ըսա , հայոց էլէլէյիլէն օլմազ : Պու սէօյլէտիքլէրիմիզ ամէնին ինտիստէ ինքիար դս պուլ էթմէզ գախտէլէրտէն տիրլէր :

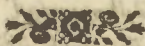
Կերէք միլլէթ կերէք եկեղեցի քէնտի ըլէյնի մէճ ըխիլէ իլան էտէր . ֆագաթ պու մէճլիլէրին գախտէլէրինաէ տէ ճէսիմ ֆարգ վար : Սիլլէթ մէճլիսի էքթէրի մէվատտի մազհէպիէէ վէ բուհանիէէ միւսախալէ էթմէյէրէք միլլէթին իտարէի տիւննէվիւսինի քէնտիլնէ նազարկեան թու թուպ՝ հալի հազըրէ պադարադ շուլու թլար վէնիլամար թէտարիք էտէր , շէօյլէ քի վագճ :

Թի հալ թէպտիլ օլտուգճա օլ նիզամար վէ շուրուփ։
 Լար տախի թէպտիլ օլմասընտան նաշի, մէճլիսի միլէ-
 լիէնին պու սէնէ վերտիյի գարար վէ գօտուղու նի-
 զամ կէչէն վագըթլարընքընա ույմատըղը հալտէ քիմսէ
 այրուլայամազ, չիւն պու նիզամարըն վէ գարարընըն
 ասասը օլան տիւննավի մասլահաթլար վէ ուսուլար
 տախի տայիմ տէյիշիմէտէ տիրլէր, հաթտա՝ վագթի
 հալին իճապընա պսպմայրադ էսքի զէմախտա տիւն-
 եավիճէ միւթէպէր սայըլմըշ թարիքէ իթիպար էտէր
 իսէ՝ միլէթին րէյիսէ մուղայիր օլուպ միլէթ մէճլիսի
 ույըլմազ, Մէճլիսի մէզհէպիէնին շարթընտան տըր քի՝
 թէֆթիշէ ուղընան մատտէնին հագընա դատիմսէն պէ-
 րու նէ սէօյլէնմիշ վէ նէ գարար վերիլմիշ օլտու-
 ղունու արայըպ՝ քէնտի գարարընը տախի օնա թաթ-
 պըզ էտէճէ տիր, վէ օլ գարարտէն այրըլտըղընտա
 սէլէֆիտէն այրըլպ գապահաթ էթմիշ օլուր, վէ ե-
 կիղիցինին գատիմտէն պէրու միւթէպէր թութուր
 մուշ վէ թէպտիլիէթ գապուլ էթմէզ ուսուլիսէ մու-
 ղայիր օլուպ՝ եկիղիցական ժողովը եախուտ մէճլիսի
 մէզհէպիէ սայըլմազ։

Իմտի Մասիս ղաղէթանըն տէօրտիւնճիւ վէ պէ-
 շինճի մէսէլէլէրի եկիղիցի նիզամընա վէ տինէ տայիր
 մատտէլէր հագընա օլմասը իչիւն՝ միլէթ մէճլիսի
 հիւքմիւլիէ տախիլ օլմազ, վէ օլ մէճլիսին գապուլ էթ-
 մէսի եախուտ էթմէմէսի սօրուլմազ, պու հիւքմ եկիւ-
 ղեցիտէն եախուտ մէճլիքի մէզհէպիէտէն ալընա պիլիլը։
 Վէ օլ մատտէլէր իչիւն՝ քի Մասիս ղաղէթասը վասէ-
 թասըլա մէզքիւր սիւալլէրի պիղէ էտէսլէր սաղ պիլի-
 յօրլար ըտըր քի հայոյ ալ Գ եախուտ էթիլէյի գապուլ
 էթմէմիշ տիր, պիլ օլ գատար սաղ պիլմէյօրուզ, օլ-

Մատուցէր իջեւն հանկը մահալտէ ժողովք օլմուշ վէ
նէ կեօնէ գարար վերիմիշ, վէ պու գարար կանոնդիւ-
քին հանկը թարաֆընտա եազըլմըշ տէյիւ սօրան օլուր
սա՝ ճէվապ վերիպ պիր եէր կեօթերէմէյէճէ իզ: Եւ-
տաշատտա, Դուինտէ, Սանաֆիերտէ, Հարքտա, վէ
ախէր մահալէրտէ չօգ ժողովքլար օլմուշ տուրլար: Տիշ
պիրիսինտէ հռոմա բարընըն ճէմիի բրիստոննայ եկեղե-
ցիլէրինէ րէիսի մութլադ վէ եանըլմազ ժլտուղունուն
եախուտ օլմատըղընըն սեօհպէթի տախի կէշմիշ օլմամա-
սըյլա՝ հայոց աղգ հախուտ եկեղեցի պունու գապուլ
էտեր եախուտ էթմէզ օլտուղունա պու թարաֆտան
շէհատէթիմիզ էօգ տուր: Եկեղեցական քիթապլարը-
մըզտան խապէր ալմազա գալըր իշիմիզ: գիրա էկեր
պունլարտա հայոց եկեղեցիսին իթիգատընա մուզայիր
պիր շէյ օլաւ ըտը՝ ժողովքլարըն պիրիսի տէյիլ իսէ օ պի-
րիսի մութլազա օնու թէֆթիշէ ալըպ րէտտ էտէճէք
իտի: Քաղաթ հռոմա բարընըն մէսնէտ ու մախսուսի-
էթլէրի հազգընա պունլարտա տա պիր շէյֆօգ:

()Նուն իջեւն պաշգա պիր եօլ թուլթմաղա մէճ
պուլ օլուր ուղ: Հռոմայա թապի օլանլարա սիւալ էթ-
մէլի քի բարա հազրէթլէրինէ մախսուս ատտ էթտիլը-
լէրի իմթիազաթլարը նէ ասաա իւղէրինէ պինա էթմիշ-
լէր: վէ պատէհու օնա պազմալը քի օլ ասապարը հա-
յոց եկեղեցի գապուլ էթմիշ մի: Այու մատտէ պիր ազ-
ազունճա սիւրիւպ՝ օգույանլարըմըղը օսանտըրմամագ
իջեւն թաֆսիլինի կէլէճէք տէֆայէ պրազըր ըզ:

ՀԵՂԵՏԻՍԵԹԻ ՄԻԻԹՎԱՆՎԱԼԻՑ

ՓՈՒՆԵՍԵ. Ի՞նչ շէհրին Սալթա քիւլիէնում զազէթաքանտա նագլ օլունուր քի, քն եաշնտա պիր գըզըզալ պիր գունտուրաճը տիւքեանը Էօնիւնտէն կէշերքէն գունտուրաճընն սերկիւնտէն ուսուլուլա պիր չիֆտ գունտուրա չարփմը: Գունտուրաճը պունու կէօրիւ պ էքոհսինէ տիւշեր. լաքին ալթմըշ կաշնկտա պիր միւսինն ատամ օն եաշնկտա գըզըն արգանտան կէթիշէմէյիպ հայլա կերիտէ գալտը իսէ տէ կիքթիյի էվի կէզրիւպ նիհայէթ քենտիսի տախի օլ էվէ տախիէ օլտու և խշերի կիրտիքտէ էվին վէ էվտէ պուլունանլա րիք ֆագըր հալինի կէօրիւպ իւրէյի տօղրանտըզընտան նէ իշին օրայա կիթտիյինի ունուտուր կիպի օլտու. չին պիր իւսթ պաշ փէճմիւրտէ քարըճըր կէօրտիւ, քի պիր մաստում չօճուղա սիւտ վէքիրքէն էլիյլէ տէ օլ պիր չօճուղուն պէշիյինի սալայօրտուտու. հալէրիճ նէ թէրահունմէն քօյնուհտաքի պուլունան հազըր ագլ ճէյի թէքմիլէն օլ դարընն էլինն պօշաթարգտան սօնլա օլ ֆագըր ֆամիլիայը կէշնտիրմէր ֆէքրիյլէ մէր քիւր քըզը տախի տիւքեանընա ալտը:

— Վէրիշէնում ֆռանսըզ զազէթաքանտալու պէնտ եազըլմըշ տըր: « Խազըլլարտա Իրէն զազէթա՝ չայ եէրինէ գուլանքապիլմէր իշին պիր շէյ պուլունմուշ օլտուղընու թարիֆ էտիպ ուզոն ուզատըյա մէտհինի թափսիլ էթմիշ. վէ էկեր մէղքիւր զաղէթանըն սէյլէտիյինէ իթիմաթ էթմէր լազըմ կէլտէ, ֆռանսըզ տէվլէթի վիւքէլասը վէ տարի ֆինուն ազալտըր պունունիսթիմալինի ճայիզ կէօրիւպ քենտի հիմայէլէրինէ:

ալմըշար : Պու զիյդըմէթ նէպատաթ նէ օլտուղու մուախիսերէն թէֆթիշ օլունուպ Կուլունուու քի մէշէ եափրաղընտան պաշգա շէյ տէյիլ իմիշ : Պու ֆըգրա պիզի տիւշիւնտիւրմէյէ պաշատը . օլմայա քի չայ եերինէ պիզէ մէշէ եափրաղը վերէնէր կիւնիւն պիւրինտէ տէ պիզէ էքմէք եերինէ փալամուտ եէտիւրէլէր : Թաւհիւնիմիզ տէ պօշունա չըգմատը : Ազ վազըթ սօնրա Լէպէբանպան Կը Լէպէր զազէթատա օղուտուգ : Տէրլէր քի , սէնաաթքիարըն պիւրիսի իւզ տիւրհէմի օն իքի պուչուգ սանգիմէ (օթուգ փարատան էքսիյէ) ալէա պիւր էքմէք չըգարմադ թաւհուտ էթմիշ , հարը ունտան վէ հարը փալամուտտան : Պու թիւրլիւ էքմէք տօմուգ սէմիւրթմէյէ տաւհա զիյատէ միւնախպէթիլ օլուպ ինսանլարըն գուլանմասը իշիւն իթիպար պուլմասընա շիւպհէմիզ վար իսէ տէ պու ասիւրտէ օլ տէյնի ազէ սըղմազ շէյլէր օլտուլար վէ օլմագտա տըրլար քի , պուլունու իշիւն տախի օլմազ տէմէյի ագըլըլըգ սայմաղլար :

— Պիր տէլի գանլը սէլի (մէրադ) իլէթիսէ միւսլթէլա օլուպ քէնտի էմիսի պուլունան պիր զէնկին տէյիւմէնճիսին խանէսինէ չէքիլիշ տէրտիյլէ ուղըաշտըղընտա պիր կիւն տիւննատէն օսանճ կէթիւրիպ կիթտի քէնտիսինի սույա աթտը : Պիր տէլիգանլը իւսթէ կէթիլիպ քէնտիսի տախի սույա աթրլտը , վէ պուլունու սուտան չըգարըպ ալտը էվին սամանըղընա կէթիւրտիւ : Սուտան չըգան քէնտիսին թէլէֆ էթմէյի մութլագա գուրմուշ , սամանըգտա պիր ճաթը կէօրիւպ վէ պիր իֆի պուլունա իֆի պօյնունա իլմէկ էթտի . այյաղընըն ալթընա պիր իսկէմիթ գօտու . իֆին ուճուսու ճաթըլա պաղլատը . իսկէմիլիյէ չէլմէյի գօյուպ :

ասրտը վէ պողուլտու : Եւմիսի պունու արամատա մէջ
քիւր տէրիգանըյա սօրտու ուսա՝ պէլի կէօրտիւմ սա-
մանըգտա տըր տէտիյինտէ սէյիրտիր սամանըդա կի-
տէր՝ եէկէնինի շասըմըչ պուլտուղունտա տէրիգանըյա
տէր . ուղուրսուղ, քէնտի քէնտինի ասմըչ օլտուղու-
նու կէօրտիւն տէ պանա խապէր վերմէտին : Եւփվ է-
տէրսին . սուտան չըգարտըմ ըսա փէր ըսլանմըչ ըսը .
դուրու-մադ իչիւն ասըտը զանն էթտիղիմտէն սանտ
խապէր վերմէտիւմ տէտի :

ՄԱՐԿԱՆԻ . Սարսոնիանըն Կօթա շէհրինտէ
Քէհուտի միլէթինտէն պիր գըզ էօլիւպ կէօմմէ թէտա-
րիքինտէ իքէն Եւղէնտի շէհրինին խախամ պաշըսըն-
տան խապէր էլմըչսար քի՝ ալլէմ պիր մասլահաթը գուհր
էթմիշ օլտուղու իչիւն էօլիւպէ կէլէմէյէճէր իմիշ : Եւ
լիւպա Կօթա շէհրինտէ խախամ պուլունմատըղընտան՝
վէ տէտի միսասիպէթլի մահալլէրտէն կէթիրտէմտիք-
լէրինտէն էօլիւ սահիպլէրի մէճպուրէն պիր բրօգէսդան
քարոզիչինէ միւրաճաաթ էթմիշ տիրլէր . վէ պու՝ քէն-
տինին այնճա մէմուրիէթինէ մսիսուս օլան քիսվէթի-
նի կէյիպ էօլիւտէ պուլունտուգտան մատէ՝ մէզարիւ-
թանտա պիր տէ քարոզ կիպի պիր լէյ սէօյլէմիշտիր :
Պունու նազլ էտէն Վոանֆօրդ զազէթասը քարոզտա
նէ սէօյլէտիյինին խապէրինի վերմէզ . լաքին զանն է-
տէր քի՝ պու գըզ տօղու տինտէն խարիճ պուլուն-
տուղու իչիւն ճէննէթէ կիթմէյէ հազգը հօգ տուր
միսիլիւ պիր լէյ սէօյլէմիշ օլմալը . Վոանսանըն Լի-
նիվէր Խալէլի նամ հէհուտի զազէթասը պու մէն
զըպէի նազլ էթտիքտէն սօնրա տէր . « պու մատտէ
հր նէ գատար քրիստոնիսար մապէյինտէ իճապէթ
նէվինտէ թուրուլմուչիւն՝ այիա հազարաթ օլուպ

ստճի՛հ եւ հոռտիւրին ճիւղեմինն ըտտ էտեճէի պի՛ր
հարաքեթ օլմուշ տուր ։ Իշ պու եւ հոռտի զաղեթա-
թասընը միւսթերի՛հ էթմէք իչիւն աեմէք փարզնտան
տըր , քի պու իճաղեթ քրիստոնեալարա ումումն տե-
յիլ , իլլա եալընըք բրօղեսդան սընթընա մախուս
աուր , չիւն պուեւարտան մատե ճէմի քրիստոնեալար
էօլիւ իւղերինե տուա էտերէր , վէ օլ տուանըն ի-
չինտե՛ էօլիւնիւն միւտտեթի էօմրիւնտե Վրիստոսուն
պիղիմ իչիւն խաչտա էօլմէսինե վէ յարութիւն ալմա-
սընա ինանտըղընը պահս էտերէք՝ օնուն ճանը իչիւն
Հագ թարափընտան ինայեթ վէ րահմէթ մաթլուպ է-
տերէր : Իրօղեսդանլարտա էօլիւ իւղերինե տուա օ-
գումագ փայտեօիղ թութուլտուղու իչիւն հէր միլ-
լէթին վէ հէր նեվ իթիգատ թաշըյանըն էօլիւսիւնիւ
տե գալտըրապիլիւրէր , վէ եւ հոռտի զաղեթասընըն
տետիյի իճաղեթ պու օլուպ՝ քրիստոնեալարըն ումու-
միսինե մախսուս օլամալ : Ալունտան մատե , պուն
տան օն սէնե դատար մուգատտեմ բրօղեսդանլարըն
էրմէնի լիսանըյա Իղմիրտե պտարգլարը պիր ճիւղիւն
իչինտե օգուրուգքի՛ եւ հոռտիւր տախի պիր ճի՛հէթի-
լէ բրօղեսդան ըմըլլար , վէ պու ճի՛հէթիլէ մապէյիլէ-
րինտե հաղընըք օլուպ՝ բրօղեսդան քարոյիչին եւ հոռ-
տի էօլիւսիւնտե պուլունմասը աճպիպ տէյիլ տիր :

— Թէվարիխ օգուլանլարըն մալիւմիւ տիւր քի՛
բրօղեսդան մեղճեպինին իլք զուհուրինտե ալիանէն
այնըն իճրասընը էթմէյէ բուխտաթը օլմայըպ՝ պու
իմթիաղաթ Եւամանիա իմթերաթօրուն պիւր գըթա ֆէր-
մանըյա 1555 թարիխին Սեպտեմբեր 25 ինտե վէրիւ
միլ օլմասըյա , հէր իւղ երլտա պիր 55 թարիխ թա-
ղէլէնտիքճէ Եւամանիանըն բրօղեսդան հիւրիւմէթլէ :

րինտէ պու իմթիաղաթն զիբրնի հալի ճէսիմսէսէ
 րէթ վէ զինէթ օրուր : Պու սէնէ տախի 1855, պու
 մէսէրրէթլէրն սէնէսի օլուպ՝ մէմէքէթ մէգքիւրէր
 տէ չօգ զինէթլէր օլմուշ տուր : Պու զինէթլէրտ
 տրգգաթա շաէսթէ շու վար քի՝ բրօգէսդան մէգճէպ
 իչին իմթիաղաթ վէ սերպէստիէթ էլէ կէչիւրմէյէ զի
 յատէ հիմմէթ էտէն Սաքսօնիա էլէքդօրու Սօրի
 օլմաղըւ՝ պու սէնէ Սաքսօնիանն Տրէղտա շէհրնն
 բրօգէսդանլարը մէմուսէն վէ միւթէշէքքիւրէն մէգ
 քիւր Սօրիս էլէքդօրուն թասվիրնի ալայըւս սօգադ
 վէ սօգադ կէզտիրմէիլէ, հէր նէ դատար քի թասվիր
 լէր իչին իթպէի լիսան էտէրլէր իսէ տէ՝ ֆիիլէն ճա
 յիղ օլտուղունու աննաթմըշար տրը : Վազա, 1517
 տէ զուհր էտէն ինսան իճատը պիր մէգճէպին սերպէս
 տիէթինէ հիմմէթ էտէն զաթն թասվիրնի հիւրմէ
 թէն ալայըւս կէզտիրէնլէրն հագգընա ինանըւճագ
 շէյ տէյիլտիր քի նէ իչին քրիստոնեալդ տինին միւ
 ճիտի օլան էֆէնտիմիղ Յիսուս Քրիստոսուն, վէ օլ
 տինի տիւսնայէ չալ էթմէք իչին գանլարըն տէօքէ
 րէք էօլմէյի կէօղէրինէ ալան առաքեալլարն վէ հայ
 րապետէրն թասվիրնի թահգիր էտիպ՝ պու միսիւ
 լիւ թասվիրէ լայէթ էթմէք պութփէրէսթլէր տիր տէ
 յէպիլէճէքլէր : Նէտէն օլուր քի՝ վանքլարտան գալի
 տրղը էչիա քէնախիսիստէ գալմադ իչին բրօգէսդանը
 զըն սերպէստիէթինէ զայրէթ էտէն Սօրիս էլէքդօրուն
 թասվիրնէ հիւրմէթ էթմէք պութփէրէսթլէր օլմա
 յըպ՝ Քրիստոսուն վէ առաքեալլարըն վէ ազիզէրն
 թասվիրնէ հիւրմէթէ պու պութփէրէսթլէր մասսուս
 օլույօր : Հիչ տէյիլ իսէ, Քրիստոս զաթէն Նէ
 լահ, վէ առաքեալլար վէ պուրըլար ալահանի քիմսէ

լէր զմալարընլա , պունարըն թասվիրին՝ զբան հիւրմէթ :
Ելլահա մենսուպ տուր . վէ Սաքսունիա էլէքդօրու Սօ-
րիս իչինն բրօքէսդանլարըն մասլէյնինտէ տախի՝ ազիզ
պիր քիմնէ իտի տէյէն հօգ . պունուն թասվիրինէ զբան
հիւրմէթ քիմէ՞ մենսուպ տուր : Եւետարանըն շէրէփի-
նէ զայրէթ էթտի տէրէր իսէ՝ պու զայրէթի էտէն
էրին թասվիրինէ հիւրմէթ լայրգ օլտուղունու թազ-
րիր էթմիշ օլուրլար . վէ օնտան սօնրա սօրուլուր քի
առաքնալլարնէ՞ հափտրլար : Լշփէնտիմիցին վէ առաքնալ-
լարըն վէ ազիզէրին թասվիրինէ րոյէթ էթմէք պուլ-
փէրէսթըք տիր տէյէնլէրին պու սիւսլէրէ ճէվսպ
վէրէճէքլէրի հայլ միւշկիւ կէօրիւնիւր :

ՈՐՈՒՍԻԸ : Բրուսիանըն Վէօն շէհրինին զազէ-
թասը հաղար . Ռուսիատա իւչատէտ ֆրոգայի մէզէ-
պիէ օլուպ , Սղապօվից վէ Տուխապօրծ վէ Սաքօլ-
նիք , պունլարըն հիչ պիրիսի Սաքով գրալընը մէզէպ-
ճէ պաշ գապուլ էթմէզլէր . վէ պու սէննէ զարփընտա
տիւվէլի զարպիէնին Ռուս իւղէրինէ զալիպ կէլմէսինի՝
Հագ թարափընտան պիր ճէզա սայարլար : Պու մէզ-
հէպտարլար Ռուսիա իչինտէ մասլէյնլէրինտէ պիր կիզ-
ըն շիրքէթ փէյտահ էտիպ՝ իսմինէ Ելլահըն փարհաշը
տէմիշլէր . վէ մերամլարը՝ եկեղեցական հիւրիւմէթի
գըրալըն էօհտէսինտէն իսէլաս էտիպ՝ քէմա փիս սապըդ
պիր փաթրիք նասպ էթմէքտէն իպարէթ տիր : Պու
շիրքէթէ Պետրբուրգ շէհրինտէ տախի չօդ փափաղար
սղա օլմուլար . վէ հիւրիւմէթ մէմիւրլէրի հէր նէ գա-
տար հատտէն աշըրը հիմմէթ ու զայրէթիլէ պունլարըն
մէճլիսինի տաղըտըպ պաշլարընը էլէ կէշիրմէք նիէթին
տէ իսէլէր՝ պու կիւնէտէք մերամլարընա վասըլ օլմտըդ-
լարը կէօթէրիր քի նաս իչինտէ տախի պունլարըն չօդ
թարափտարլարը օլմալը :

ԵՄԵՐԻԿԱՆ. Միւսճգեթի Եմերիկանն Վիրճինիա այսէթինն Վորթուք վե Բորգսմաութ նամ շէհրէրինտե՝ Եմերիքայա վե Եմերիկայա մասսուս օլան ֆիէլը Ժօն (սարը հիւմմա) տենիլէն պուլաշոգ իլլէթ ազմասընտա՝ բորգէտդան քարոզիչէրի ճիւմլէսի սալուշմուշար : Պուշարըն պիրիսի Եմերիկա զազէթալարընա հաղորդը պիր մէթուպունտա՝ գարը ալաւմ, օնուն իչիւն կէլէմէմ տէյիւ Եւհտարանտա հաղըն քէլամը (Պուլ . Ժ . 20) վէսիլէ թութարադ գաչորընը ճայիլ կէօսթէրմիշ : Վադա՝ Վորթուքուն քարոզիչի եէնի էվէնմիշ, վէ էհլիղայէթ նաղիք վէ միւվէսվիս օլտուղունտան՝ օլ պուլաշոգ իլլէթ վաղթընտա շէհրտե տուրամադ ըմը : Վէ շու էօղիւրլէրի տէ մէղքիւր մէթուպունտա հաղմը քի, պէնիմ շէհրտէ պուլունմամըն մութլադա լուղումու հօգ ուտու նէ տիրիլէրէ վէնէ էօղիւլէրէ : Տիրիլէրէ օնուն իչիւն լաղըմ տէյիլ իմիլքի, քէնտիսի հաղմըղ ըմ հանի միւքիալէմէլէր էթմէյէ թային օլմասըլա՝ խասթէլէրին պու միսիլլիւ միւքիալէմէտէն ֆայտէ կէօրմէյէ վաղըթլարը հօղ ումուշ : Վէ էօղիւ կէօմիւլէճէք վաղըթ մէմուրիէթի պիր վաղ սէօյլէմէք օլուպ՝ էօղիւլլէ պուլունանլար տա օլ վաղը տիյնէյէմէյէճէքլէր : Վէ ֆիլ վաղը քարոզիչին հագըր վար էօղիւմ թէհլէքէսինտէ օլան խասթէլէրի խոստովանանք էթմէլլէր, չիւն խոստովանանքը գալարըմը տըրլար : Լօղիւլէր ճանը իչիւն տուա տախի էթմէլլէր . պէօյլէ տուալարըն ֆայտէսի հօգ տէյիւ իլան էթմիլլէր տիր . վէ պու հալտէ ճէմաաթլարընը նանընտա խասթէլէք վաղըթլարընտա իչիլէրի հօգ տուր : Ֆրագաթ խասթէլէք օլմատըղը վաղըթտա մէմուրիէթիլլէրի նէ տիր . Եւհտարան իլլէրլինէ ասաս էտէրէք ալն վէ խայըր ամէլ

էրէ տայիր վազար վերմէք: Յագաթ չիւնքիւ պուն-
լարը Եւտարանտան էօյրէնիրէր. վէ քէնտի դավլէրին
ճէ՝ Ելաճըն վէ ինսանըն արասընտու թէրճիման իսթէ-
մէղ. կերէք քի ճէր քէս քէնտի ինսանճաղընը վէ էտէ-
ճէյինի տօղըու տօղըույա Եւտարանտան էօյրէնսին .
պու միւնվալ իւզըէ բրօդէսդան քարողիչէրինին ճիչ պիր
վազըն տիւննա իւզէրինտէ իզթիզալարը օլմամալը :
Յագաթ՝ Կօրթօյք քարողիչէ Եւտարանտան մէզքիւր
քէլամըքէնտի գաչտըղընա ճէվազ թուլթմուշ ուսա՝ օն-
տան ազ աշաղը տալէթ սահիպինին՝ « օլ տալէթ օ-
լուհանլարտան ճիչ պիրիսի պէնիմ զիյաթէթիմտէն նէ-
միյէճէք տիր » տէմէսինի տախի (Դուկ . ԺԴ . 24)
էլպէթ օգուժուշ, վէ օնա տա բազի օլմուշ օլմալը .
վէ բուճանի խըղմէթէ թային օլունան օլ միսիլիւ մէ-
մուրլարըն՝ Ելաճըն սուֆրասընտա տա իշիւրի օլմատըղը
պունտան իսթիտալ օլունուր: Կաթ օլք կարգաւորլար
օրալարտան էքսիք օլմայըպ պիրի էօլտիւյիւնտէ օլ պի-
րի հէրինէ կէչմէսի ճիւմիէյէ թէսիր էտէրէք՝ չօդ բրօ-
դէսդանլար տա քէնտի մէզճէպլէրինտէն սօղըմադտա
տըլար . վէ չիւնքի բրօդէսդան քարողիչէրի տէրլէր քի
գաթօլք օլմագ պուլթիւրէսթիւյէ տիւշմէք կիպի տիր .
չիւն օնլարըն իթիգատընճա՝ Դ . Հաղորդութիւն Վրիս-
տոսուն թէնի վէ դանը տըրտէյերէք՝ վէ Կենաց Փայտըն
իւզէրինտէ Վրիստոսուն ազիզ դանընըն պուլաշըղը վար
տէյերէք սէճտէ գըլմագ, վէ սուրբլարըն մասունքլարը-
նա՝ վէ պատկիւրէրինէ ճիւլմէթ վէ բայէթ կէօսթէրմէք
օնլարըն ինտինտէ պուլթիւրէսթիւք, վէ քիչինին ճանը-
նը էպէտէն զայպ օլմագ թէճիւքէսինէ գօր սայըլմըշ
տըր, պու հարաքէթլէրիյէ օլ ատամլարըն տա ճանը-
նըն թէլէթիւրինէ քէնտի զիւյիւմէրինճէ սէպէպ օլմուշ

օրաճաղար: Վէնտի սէլամէթլէրի իչինն՝ պոննու տախի՝
վաղիֆէ էտինմէյօրլար:

ԻՆԿԻՆԻԹԻՆԻՆԵ. Պէչէնէրտէվ լատիմիր Բէ-
քէրրինինամպիր գաթօլէք փափազը իչինն հայլը գըլ ու
գալ օլմոնչ տուր. կէոյա Իռլանտատա գաթօլէք ճէ-
մաթընտաննէ գատար: Ս. Ըստարան պուլմուչ իսէ
տէվչիրմիչ հագմըչ: Պու իֆթիրա՝ բրօդէսդանլար Բ-
ճատը օլտուղու շու վէճճիլէ թաստիգ օլմոնչ տուր:
Մէյքիւր փափազ իչինն Իռլանտանըն Տէօպլէն շէհրի
մաճքէմէսինէ արզ օլունուպ՝ մուճուպինճէ գեկտ. Պտէ
փուղուաթ թէֆթիշէ ալընտը. փափազն տափա վէքիւ-
լի հուղուրտա պէյանն էյլէտի՝ քի փափազն հագալը-
ղը Ըստարան տէյիլ. իլա հոումա եկիղեցիսինէ գարշը
վէ բրօդէսդանլըղա մէթանէթ իչինն եափէլմըչ քիթապլար
ըտը. հաթտա թէնպիհ տախի էթտի քի՝ հէր քիմին հա-
նընտա պէոյլէ քիթապլար պուլունուր սա պանա կէթիր-
սին: Հաքիմլէր պա թէֆթիշ պունու խիլաֆ չըգարա-
ճափ պիր ասա պուլմալըպ իւչ չէյրէք կիղլի միւշալէ-
րէտէն սոնրա՝ հոումա իթիգատընտա օլան պիր փափա-
զա քէնտի տինինէ գարշը օլան քիթապլը հագմագ փա-
պահաթ տէյիլ տիր տէյիլ իլամ էթտիլէր: Վէքէրրինի-
նին հագգընա՝ Ս. Ըստարանը հագմըչ տէյիլ իֆթիւ-
րա էտէն բրօդէսդանլար հա հալանճը տըրլար, հախուտ
հոումայա գարշը հափտըղլարը քիթապլարը Ըստարան
եէրինէ հութտուրուրլար, նասըլ քի՝ Ս. Եկիղեցիէ
գարշը հափտըղլարը քիթապլարըն պիրինին իսմինէ
տէ՝ Պանն հաւապոյ գոմուշլար ըտը: Պունլարըն պի-
րինի գապուլ էթմէլէրի մութլագա տըր. հանկըսընա
պէյէնէճէքլէրի քէնտի լէյլէրինէ իհալէ: Հոումա հագ-
գընա պունուն կիպի հայլը հալան հափաթիւսաթ տախի
չըգարմագտա տըրլար: